

Årsberetning Dansk Center for Byhistorie

Mikkel Thelle

Det har været et år præget af vokseværk for centerets forskning. Rådgivningsaktiviteten har også været intensiv, der er blevet undervist og ikke mindst arbejdet på tværs af Den Gamle By og Aarhus Universitet.

Ny ansat i centeret

Den 1. september havde vi fornøjelsen af at kunne sige velkommen til Mikael Frausing, som er ansat som videnskabelig medarbejder. Mikael har en baggrund som både forsker og formidler og har erfaring med digital historie. Han har skrevet ph.d. om danske herregårde i oplevelsesøkonomiens tid under Center for Herregårdsforskning, hvor han også har udviklet og koordineret flere formidlingsprojekter. Desuden har Mikael undervist i historie og været webredaktør på danmarkshistorien.dk, hvor han stadig vil have en del opgaver. De erfaringer giver Mikael en stærk baggrund for at deltage i centerets fremtidige udvikling, og vi glæder os til at have ham ombord. Samtidig siger vi tak for samarbejdet til ph.d. Kasper Holdgaard Andersen, som har været i centeret siden oktober 2015, og nu er på Moesgaard Museum.

Brobygning

I efteråret 2019 har centeret tre praktikanter i Den Gamle By. Det styrker de studerendes kulturhistoriske uddannelse på universitetet og bidrager til udviklingen på museets byhistoriske aktivitet. I år drejer det sig om Laura Berg og Mia Jørgensen, der skal undersøge Latinerkvarterets kulturhistorie og bygningsudvikling i forlængelse af Den Gamle Bys arbejde med bevaring og formidling af Aarhus' kulturarv. Derudover vil Lasse Jessen beskæftige sig med møllerne i Den Gamle By, og særligt stampemøllens formidlingspotentiale.

Velfærdsby, infrastruktur og modernisering i stort og småt

Vi har i centeret været optaget af forholdet mellem velfærd og by. Ofte er det staten, man ser på, når man undersøger velfærdssamfundet, mens byernes rolle overses. Denne interesse har igen i år givet sig udslag i en række aktiviteter og forskning.

Det sidste kom i fokus da Mikkel Høghøj 12. juni forsvarede sin ph.d.-afhandling 'Between Utopia and Dystopia: A socio-cultural history of modernist mass housing in Denmark, c. 1945-1985'. I afhandlingen peger Mikkel bl.a. på, hvordan vi ændrer vores syn på sociale boligbyggerier som undersøges som en del af det bredere fænomen, han kalder velfærdsgeografier.

I forlængelse heraf og efter længere tids god kontakt, er centeret indgået i et samarbejde med de to ledende forskningscentre i Europa, Center for Urban History i Antwerpen og Leicester. Det har affødt en række aktiviteter i både Aarhus og Antwerpen, og i centeret er vi glade for udvekslingen med de europæiske partnere. Det nuværende samarbejde handler om byernes infrastruktur, og i den forbindelse deltog gruppen med et panel i konferencen *Mobilities and Materialities: Building Bridges Between Past and Future* i Paris i oktober. Infrastruktur er også emnet for den forskningsbevilling om vejforløb, centeret fik fra Kulturministeriet (se sidste års beretning), og som er gået i gang dette efterår. Det er en del af centerets funktion at stimulere forskning bl.a. i komparativ byhistorie, og det er spændende, når forskellige projekter som her kan spille sammen inden for et interessefelt.

En anden del af arbejdet med velfærdsbyen handler om den nyeste historie. De større byer i og uden for Danmark udvikler sig til urbane regioner, og den udvikling følger centeret. Det sker bl.a. ved

deltagelse i et rådgivende panel omkring den Østjyske Millionby, der diskuterer fremtiden for området fra Randers i nord til Haderslev i syd under ledelse af Aarhus Kommune og støttet af Realdania. I den anden ende af landet er centeret involveret i opbygningen af en gruppe omkring den såkaldte hovedstadsmetropol på Østsjælland, initieret af Frederiksberg Stadsarkiv. Det arbejde blev indledt med en konference i august på Frederiksberg Rådhus.

Det er ikke kun de store byer, der blev påvirket af den moderne udvikling, men de mindre danske byers modernisering er et endnu uudforsket område inden for byhistorie. Bortset fra stationsbyerne. Det har to unge forskere sat sig for at ændre. Således arbejder de to ph.d.-studerende Christian Ringskou og Helle Nissen Gregeren begge med den moderne udvikling af henholdsvis Ringkøbing, Skjern og Struer, og de mere overordnede spørgsmål i deres forskning bliver udgangspunkt for et seminar i samarbejde med Byhistorisk Komité om den lille bys modernitet.

Natur og by – urban miljøhistorie

I maj havde vi den glæde at få en større forskningsbevilling fra Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation. Den gik til projektet *Entangled Fluid Cities*, der skal undersøge, hvilken rolle vandet har spillet for danske byers udvikling det sidste århundrede. Bevillingen giver bl.a. en post doc-stilling til Mikkel Høghøj, der skal arbejde med den seneste del af perioden, og som dermed bliver fastholdt som forsker i centeret. Den tidligere periode dækkes af ph.d. Mikkel Thelle, og projektet skal løbe frem til 2022. Det er det seneste skridt i centerets bevægelse for at inddrage miljø, natur og klima mere direkte i byhistorien.

Arbejdet med miljø har også betydet et samarbejde mellem centeret og Danmarks Tekniske Universitet, DTU Environment. Staten havde bedt DTU undersøge udledning af næringsstoffer fra danske byer i et historisk perspektiv, og ved gennemgang af den byhistoriske litteratur med god hjælp fra vores student Emma Jeppesen fik vi udpeget og undersøgt nøglebyer til en større rapport, der bliver indleveret til Miljøstyrelsen i oktober. Det er et spændende samarbejde, og vi ser det som værdifuldt, at centeret og byhistorien på den måde kan bruges til betjening af beslutningstagere.

Lydhistorie og læsekultur

Centeret er blevet del af et andet spændende projekt med Velux Fondens støtte til Lyden af Hovedstaden, som blev meldt ud i juni. Det er et stort forsknings- og formidlingsprojekt ledet af Københavns Museum, som over de næste fire år skal kombinere studiet af historiske lyduniverser med indsigt i byens sprogfællesskaber og dialekter. Deltagelsen er resultat af den satsning, centeret sidste år foretog omkring sanse- og særligt lydhistorie som et nyt felt inden for byens kulturhistorie.

Mens det lydhistoriske står ved begyndelsen, er et andet projekt ved sin afslutning, nemlig Research Network for Urban Literacy, som har drevet en række seminarer (se årsberetning for 2017). I januar afholdtes en større afsluttende konference på Aarhus Universitet, og nu er de centrale forskere i gang med at samle en antologi om læsning og læsekultur i middelalderens Danmark.

Den digitale byhistorie

Både i formidling og forskningsmetoder sker der noget på den digitale side. Projektet Mapping the Modern City, der nogle år har været centerets paraply for digitale eksperimenter, har fået to nye knopskydninger. Dels har centeret sammen med historiker Helle Strandgaard Jensen udviklet en metode til at kortlægge omtalen af byer i digitaliserede danske aviser. Projektet kan både være et redskab til byhistorisk forskning, men også til undervisning i nyere byhistorie. Dels arbejder Mikkel Thelle sammen med IT-udviklere om at analysere en stor mængde erindringer fra København, både i forhold til oplevelsen af byrummet og som kortlægning af lydlandskaber til Velux-projektet nævnt ovenfor.

Sammen med Helle Strandgaard Jensen og stadsarkivar i Aarhus, Søren Bitsch Christensen, har centeret også udviklet en digital del af den faste historieundervisning på AU. Dette delprojekt er støttet af midler fra Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Hvem er centeret?

Dansk Center for Byhistories bestyrelse består af museumsdirektør Thomas Bloch Ravn, Den Gamle By, institutleder Bjarke Paarup, Institut for Kultur og Samfund ved Aarhus Universitet, professor Bjørn Poulsen, Historisk afdeling ved Aarhus Universitet, seniorforsker

Jørgen Mikkelsen, Rigsarkivet, formand for Dansk Komité for Byhistorie, og stadsarkivar Søren Bitsch Christensen, Aarhus Stadsarkiv, som også er adjungeret lektor ved centeret. Som observatører sidder Martin Brandt Djupdræt, overinspektør i Den Gamle By, og professor Mary Hilson, afdelingsleder på Historisk Afdeling, Aarhus Universitet.

Centeret ledes af lektor Mikkel Thelle, og ph.d. Mikael Frausing er ansat som videnskabelig medarbejder. Desuden er der tilknyttet yngre forskere og studerende. Christian Ringskou er således begyndt på sit ph.d.-projekt om Ringkøbing og Skjerns indbyrdes historie, Mikkel Høghøj er postdoc, og Silke Holmqvist er midtvejs i sit ph.d.-projekt om gæstearbejdere i Danske byer i 1970'erne. Ph.d.-studerende Helle Nissen Gregersen har haft et forskningsophold på centeret gennem foråret.

Danish Centre for Urban History annual report

In the Center for Urban History, we've had a busy year. Two new research grants has been received, one from the Danish Research council on water and the modern city, and another from the Velux Foundation on urban sound history, an emergent field. We have also been working with urban infrastructures and regions, publishing articles on this and beginning a cooperation with other European centres for urban history, as well as participating in conferences. The work has also meant cooperation with stakeholders from Eastern Jutland as well as the eastern Zealand urban regions. Another track has been the relation between nature and city, and the center is beginning to be active here, with seminars this winter and cooperation with environmental researchers, for example from the Technical University of Denmark. There has also been a close cooperation with Aarhus City Archive on both teaching and project development.